

VII. IN MEMORIAM

Profesor Artur Korobowicz (1938-2017)

W dniu 21 czerwca 2017 r. zmarł w Lublinie prof. dr hab. Artur Korobowicz. Całe swoje życie zawodowe, a i osobiste, związał z Lublinem i Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. O przebiegu Jego kariery uniwersyteckiej i postawie badawczej miałem możliwość pisać w dedykowanej Mu w 2008 r. Księdze Jubileuszowej z racji 70-lecia urodzin. Nie przypuszczałem, iż w niecałe dziesięć lat później przyjdzie mi Go żegnać na zawsze. Godzi się przypomnieć Jego sylwetkę naukową, dokonania dydaktyczne i organizacyjne zarówno w środowisku akademickim Lublina, jak i w skali ogólnopolskiej, szczególnie w kręgu historyków państwa i prawa.

Artur Korobowicz przyszedł na świat 24 kwietnia 1938 r. w Kraśniku, mieście powiatowym Lubelszczyzny, w rodzinie urzędniczej. Po ukończeniu edukacji w Liceum Ogólnokształcącym w Kraśniku w 1956 r. rozpoczął studia na Wydziale Prawa UMCS, które ukończył pięć lat później, tj. w 1961 r. Lata nauki akademickiej, oprócz uzyskania solidnego wykształcenia prawniczego, zaowocowały intelektualnym związkiem, jak się później okazało nader trwałym, z profesorem Józefem Mazurkiewiczem, ówczesnym kierownikiem Katedry Historii Państwa i Prawa Polskiego, twórcą lubelskiej szkoły historyczno-prawnej w dziedzinie badań nad prawem ojczystym. Związek ten, o charakterze naukowym, ale i niepozbawionym zaangażowania emocjonalnego, decydująco wpłynął na młodego adepta prawa i wytyczył Jego karierę uniwersytecką. Jak bowiem często podkreślał, to właśnie J. Mazurkiewicz rozbudził w nim zainteresowanie dawnym prawem polskim, a przede wszystkim nauczył sumienności badawczej, rzetelności w traktowaniu źródeł historycznych, niezbędnej pasji i wnikliwości w poszukiwaniach naukowych – innymi słowy wykształcił należyty warsztat twórczy i ukształtował Jego formację naukową. Już jako student Korobowicz, na seminarium „mistrza” J. Mazurkiewicza, opublikował w 1960 r. w lubelskich „Studenckich Zeszytach Prawniczych” rozprawkę o *Sądach miasta Lublina według ustaw o miastach Sejmu Wielkiego*. Czasy studenckie ujawniły jeszcze jeden rys Jego osobowości a mianowicie zaangażowanie w sprawy społeczne i organizatorskie, przede wszystkim związane z życiem naukowym i środowiskiem akademickim. W tych latach był aktywnym działaczem ówczesnego Zrzeszenia Studentów Polskich – wiceprzewodniczącym Rady Uczelnianej UMCS, członkiem Komitetu Wykonawczego Rady Okręgowej i Naczelnego Sądu Koleżeńskiego.

Po ukończeniu studiów prawniczych w 1961 r. Korobowicz został zatrudniony na stanowisku asystenta we wspomnianej już, kierowanej przez prof. J. Mazurkiewicza Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego. W rok później na łamach „Rocznika Lubelskiego” miał miejsce Jego debiut naukowy w postaci publikacji *O prawno-ustrojowych poglądach w pismach ks. Piotra Ściegiennego*. Niewątpliwie pod wpływem J. Mazurkiewicza zainteresowania naukowe młodego magistra prawa zaczęły koncentrować się na latach zaborów i obszarze Księstwa Warszawskiego oraz Królestwa Polskiego, choć prof. Mazurkiewicz wychodził z założenia, iż w badaniach naukowych nie należy zamykać się w jednej tematyce, a próbować sił, także w początkach kariery, w podejmowaniu problemów różnorodnych, aczkolwiek wiążących się generalnie z profilem badań Katedry. Ośrodek lubelski już wówczas specjalizował się w badaniach prawnoustrojowych centralnych ziem polskich w XIX i na początku XX stulecia, ale też w swoim obszarze badawczym mieścił kwestie ustrojowych dziejów Lubelszczyzny w dawnej Polsce. Artur Korobowicz podjął tematykę sądownictwa ormiańskiego w Zamościu. Jego praca z 1964 r. *Sąd ormiański w Zamościu i postępowanie przed nim w świetle ksiąg sądowych*, jak i późniejsze badania w tym zakresie opublikowane w 1989 r. w VI tomie *Dziejów Lubelszczyzny* nic nie straciły na aktualności i sięga po nie każdy badacz dziejów Ormian w Polsce. Szybko jednak Korobowicz odszedł od tematyki regionalnej, by zająć się kwestiami wyznaniowymi na terenie całego Królestwa Polskiego. Mianowicie rozpoczął prace badawcze nad dziejami kościoła greckounickiego, a ich efektem stała się przedstawiona w 1966 r. rozprawa doktorska zatytułowana *Stanowisko prawne obrządku greckounickiego w Królestwie Polskim 1815-1875*, napisana pod kierunkiem profesora J. Mazurkiewicza, a recenzowana przez profesorów B. Leśnodorskiego i W. Sawickiego i obroniona na Wydziale Prawa UMCS 11 stycznia 1967 r. Praca zyskała wysoką ocenę, a Autor problematykę obrządku greckounickiego w XIX stuleciu kontynuował w latach następnych, publikując liczne artykuły w polskich czasopismach naukowych i opracowaniach zbiorowych.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych Korobowicz, pozostając wierny epoce i kontynuując tradycję badań lubelskiego ośrodka historyczno-prawnego nad XIX wiekiem, skierował swoje zainteresowania naukowe w stronę sądownictwa w Królestwie Polskim. Była to tematyka wówczas, w literaturze powojennej, zupełnie nieznana i Autor odważnie podjął prekursorskie w tej mierze badania. Rozpoczął od zamieszczonego na łamach „Czasopisma Prawno-Historycznego” studium zatytułowanego *Zmiany w ustroju sądownictwa najwyższego w Królestwie Polskim w latach 1815- 1876* (1972). Następnie, wykorzystując pobyty w Moskwie i Petersburgu w latach 1969 i 1972, przygotował opartą na badaniach archiwalnych rozprawę habilitacyjną pod tytułem *Reforma ustroju sądownictwa w Królestwie Polskim po 1863 r. Przygotowanie i treść* (Lublin 1976). Monografia ta, oparta w dużej mierze na nowych materiałach źródłowych rosyjskich i polskich i bogatej literaturze, przyniosła pełne ujęcie nieopracowanego dotąd tematu. Wyjaśniała wiele kwestii prawnopolitycznych i społecznych w Polsce w II połowie XIX wieku oraz stosunków polsko-rosyjskich. Innymi słowy, stanowiła istotny wkład do nauki historii państwa i prawa Polski, a z Autora uczyniła wytrawnego badacza i znawcę dziejów wymiaru sprawiedliwości w latach zaborów. Pozwoliła też dr. Korobowiczowi na uzyskanie, łącznie z dodatnią oceną Jego dotychczasowego dorobku naukowego, w tymże 1976 r. stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w przewodzie przeprowadzonym na macierzystym Wydziale Prawa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

W 1977 r. dr hab. Korobowicz powołany został na stanowisko docenta w Zakładzie Historii Państwa i Prawa UMCS. W rok później objął kierownictwo tegoż Zakładu (następnie Katedry) i sprawował je do 2008 r. Dodajmy, iż była to niemała Katedra, powstała w wyniku połączenia dawnych Katedr Historii Państwa i Prawa Polskiego oraz Historii Powszechnej Państwa i Prawa.

Po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego A. Korobowicz kontynuował badania nad ustrojem sądowym Królestwa Polskiego, ale też wybitnie poszerzył ich zakres chronologiczny. Przede wszystkim zajął się szczegółowo dziejami sądownictwa w Księstwie Warszawskim i organizacją sądownictwa Królestwa Polskiego przed reformą sądową z 1876 r. Wiązało się to z zaproszeniem go do udziału w zespole autorskim przygotowującym tom III (*Od rozbiorów do uwłaszczenia*) syntezy *Historia państwa i prawa Polski* pod redakcją J. Bardacha (Warszawa 1981). Powierzenie tej pracy Korobowiczowi świadczyło wymownie o uznaniu Jego wkładu do badań nad tym przedmiotem w skali ogólnopolskiej. W tomie tym znalazły się Jego pióra podrozdziały o sądownictwie Księstwa Warszawskiego (s. 120-131) oraz Królestwa Polskiego (s. 469- 492). Jak zauważał W. Sobociński, „[...] Korobowicz dał tu pierwsze na taką skalę opracowanie sądownictwa Królestwa Polskiego sprzed reformy rosyjskiej”.

Wyjaśnwszy w pracy habilitacyjnej kwestie przygotowania reformy sądowej z 1876 r., skupił następnie Korobowicz swoją uwagę na problematyce zrealizowania tej reformy oraz organizacji i funkcjonowania sądownictwa Królestwa Polskiego od 1876 r. do końca panowania Rosjan w Królestwie, tj. do 1915 r. Wyniki badań Autor sukcesywnie publikował – były to m.in. rozprawy o rosyjskiej polityce narodowościowej w sądownictwie Królestwa Polskiego, o organizacji sądownictwa w guberni chełmskiej, o ewakuacji sądów w czasie I wojny światowej.

Zwieńczeniem i podsumowaniem wieloletnich badań stała się monografia opublikowana w Lublinie w 1995 r. pod tytułem *Sądownictwo Królestwa Polskiego 1876-1915*. Została ona z dużym uznaniem przyjęta przez środowisko historyczno-prawne, a według ówczesnej opinii J. Bardacha „[...] wypełniała istotną lukę w historii prawa polskiego XIX stulecia, była więc potrzebnym i wartościowym wkładem w naukę”. Oceniający książkę podkreślali znaczenie wyników badań Korobowicza, wykraczających poza *stricte* problematykę ustroju sądów, a wydobywających, dzięki m.in. ustaleniom personalnym, całokształt rusyfikacyjnej polityki caratu w wymiarze sprawiedliwości, ale też ze wskazaniem na udział Polaków w sądach Królestwa oraz wyjaśnieniem, czym był on wymuszany. W pracy tej poza wszechstronnym omówieniem struktur organów wymiaru sprawiedliwości i ich funkcjonowania, problemów ewakuacji sądów w czasie wojny światowej, Autor przedstawił ważną i dobrze udokumentowaną tezę w odniesieniu do polityki narodowościowej caratu, realizowanej w sądownictwie Królestwa Polskiego. „Poczynając od momentu skompletowania w latach 1875-1876 pierwszych składów nowych sądów – zdaniem Korobowicza – służyła ona celowi nadrzędnemu, tj. rusyfikacji sądownictwa, będąc elementem ustrojowej i prawnej unifikacji Królestwa i Rosji. I chociaż politykę tę charakteryzuje konsekwencja, to równocześnie nie można odmówić jej cech działania spokojnego, nastawionego na stopniowe i rozłożone w czasie osiągnięcie celu. Postępowanie takie wymuszała odrębność prawa cywilnego Królestwa, skutecznie chroniąca w pierwszym okresie po przeprowadzeniu reformy etaty w wydziałach cywilnych nowych sądów przed prawnikami rosyjskimi, nieznającymi tego prawa. Z upływem lat czynnik ów odgrywał

coraz mniejszą rolę i tym samym stopniowo kurczyła się obecność polskich sędziów w składach sądów”.

Monografia ta, będąc „książką profesorską”, sprawiła, iż dr hab. Korobowicz, od 1991 r. profesor nadzwyczajny UMCS, otrzymał w 1996 r. tytuł naukowy profesora nauk prawnych. Dodajmy od razu, iż od 2000 r. zajmował stanowisko profesora zwyczajnego UMCS.

Jest więc rzeczą oczywistą, iż zagadnienia sądownictwa były obecne w badaniach naukowych A.Korobowicza do końca życia. Ostatnie lata zaowocowały kolejnymi studiami dotyczącymi Królestwa Polskiego, by wymienić m.in. prace o ostatnich sędziach Polakach w sądownictwie Królestwa Polskiego przed I wojną światową, notariacie w latach 1876-1915, warszawskiej izbie sądowej 1876-1915, sądzie okręgowym w Siedlcach 1876-1915 i kasacji w polskim systemie sądowo-odwoławczym. Znaczącą w tej mierze publikacją była obszerna rozprawa zatytułowana *Polskie Sądy Najwyższe w XIX stuleciu*, która ukazała się w jubileuszowej księdze 90-lecia Sądu Najwyższego Rzeczypospolitej Polskiej (Warszawa 2007), a książki tej, dodajmy, Korobowicz był redaktorem w dziale opracowań historycznych. W tym też czasie badania Korobowicza zaczęły wykraczać poza lata 1876-1915, wchodząc w czasy II Rzeczypospolitej publikacjami na temat sędziów Królestwa Polskiego w wymiarze sprawiedliwości odrodzonej Polski w latach 1917-1921 czy opracowaniem do *Polskiego słownika biograficznego* biogramu Stanisława Szrednickiego, jak również w lata po II wojnie światowej (publikacja w języku czeskim o prawie sądowym Polski w okresie 1944-1950). Także w Jego twórczości pojawiły się rozprawy wykraczające poza czas i obszar Królestwa Kongresowego, by wymienić tu, zamieszczone na łamach „Czasopisma Prawno-Historycznego”, razem z niżej podpisanym, najpierw pracę o funkcjach sądowych organów administracji lokalnej w Księstwie Warszawskim i Królestwie Polskim, a następnie publikację poświęconą prawu i sądom na zabrzanych wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej w XIX wieku.

W zakończeniu wątku poświęconego naukowej twórczości Korobowicza zaznaczyć trzeba, iż jej cechą charakterystyczną pozostawało oparcie badań na niezwykle szerokiej i solidnej podstawie źródłowej oraz przedstawianie przedmiotu badań na szerszym tle wydarzeń politycznych i sytuacji kraju. Podkreślali to wszyscy recenzenci Jego dorobku naukowego na różnych etapach kariery akademickiej. W. Sobociński pisał, iż „przedstawiając przedmiot rozprawy w ścisłym powiązaniu z ogólną sytuacją kraju i przebiegiem wydarzeń politycznych, Korobowicz wykazał nie tylko głęboką, prawdziwą znajomość epoki, ale także dorzucił do badań nad nią masę nowych faktów i trafnych ocen [...]”, a B. Leśnodorski oceniał, iż warsztat naukowy Korobowicza odznacza się solidnością, zmysłem analitycznym, zwięzłością wypowiedzi, dążeniem do precyzji ujęć – a do tych walorów należy dodać „przede wszystkim opanowanie rozległego materiału źródłowego”. Bez wątplenia sądy to słuszne i w pełni zasłużone, a Jego twórczość dowodzi, jak historyk prawa może znakomicie służyć zarówno nauce historii, jak i prawoznawstwu.

W latach pracy na Uniwersytecie Korobowicz dał się poznać jako sumienny nauczyciel akademicki, przywiązujący wielką wagę do nauczania i wychowania młodzieży prawniczej. Prowadzone przez niego wykłady, zarówno kursowy z historii prawa polskiego, jak też fakultatywny z historii źródeł prawa kanonicznego cieszyły się zawsze zainteresowaniem, o czym świadczyła duża liczba słuchaczy. W opinii studentów był eg-

zaminatorem surowym, ale zawsze sprawiedliwym w ocenach. Seminaria prowadzone przez Korobowicza skupiały co roku odpowiednią liczbę zainteresowanej problematyką historii prawa młodzieży, i pod jego kierunkiem powstało w sumie przeszło 400 prac dyplomowych i magisterskich.

W związku z zajęciami dydaktycznymi pozostawał Jego współudział w przygotowaniu pomocy naukowych dla młodzieży. Już w 1970 r. opracował wspólnie z prof. J. Mazurkiewiczem skrypt *Historia państwa i prawa polskiego 1795-1864*, który cieszył się przez lata dużym powodzeniem u studentów. Napisany później wspólnie z W. Witkowskim podręcznik historii prawa polskiego (*Ustrój i prawo na ziemiach polskich od rozbiorów do odzyskania niepodległości*, Lublin 1994; wyd. 2, Lublin 1996) charakteryzował się przystępnością, jasnością i zwięzłością wykładu, oryginalną systematyką i wykorzystaniem przez autorów wyników własnych badań naukowych. Został on dobrze przyjęty przez środowisko historyczno-prawne, a w opublikowanej w „Państwie i Prawie” (nr 11/94) obszernej recenzji prof. W. Sobociński pisał: „Podręcznik A. Korobowicza i W. Witkowskiego zaleca się doбором istotnych zagadnień oraz ich uporządkowaniem. Przeznaczony do dydaktyki ma też walory naukowe oparte na własnych studiach autorów. Porównanie z innymi pracami podobnego typu, stojącymi na wysokim poziomie w zakresie naukowym, wypada korzystnie dla recenzowanego podręcznika”. Od 1998 r. podręcznik ten, po uzupełnieniach, ukazuje się pod tytułem *Historia ustroju i prawa polskiego (1772-1918)* w serii podręczników akademickich wydawnictwa Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o. i doczekał się już sześciu wydań.

W dorobku Artura Korobowicza nie zabrakło również różnorodnych opinii i recenzji, wśród których wymienić należy wielokrotny udział w przewodach habilitacyjnych i recenzowaniu prac doktorskich, jak również w opiniowaniu na stanowiska profesorskie.

Należyta też dbałość wykazywał Korobowicz o rozwój młodej kadry naukowej. Był promotorem pięciu prac doktorskich. Należy podkreślić, iż w obrębie badań nad dziejami ustroju i prawa polskiego Korobowicz zdecydowanie umocnił pozycję lubelskiej Katedry jako ośrodka naukowego zajmującego się problematyką XIX i XX wieku w odniesieniu do centralnych ziem Polski. Dowodnie o tym świadczą, oprócz Jego dorobku, prace uczniów i współpracowników poświęcone wymiarowi sprawiedliwości czy różnym instytucjom ustrojowo-prawnym w Księstwie Warszawskim, Królestwie Polskim i II Rzeczypospolitej aż po kres II wojny światowej.

Nie uchylał się także Korobowicz od organizacyjnych czynności w społeczności akademickiej. W latach 1978-1981 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Prawa i Administracji UMCS, w okresie 1982-1987 i ponownie od 1998 do 2008 r. pozostawał na stanowisku Dyrektora Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa. W latach 1987-1996 był aktywnym członkiem Senatu UMCS, przewodnicząc licznym komisjom akademickim. Poza Uniwersytetem aktywnie działał w Lubelskim Towarzystwie Naukowym, gdzie przewodniczył w okresie 1995-2003 Wydziałowi I Nauk Humanistycznych, a od 2003 r. piastował funkcję wiceprezesa. W 2008 r. został wybrany prezesem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego i na tym stanowisku dobrze zasłużył się lubelskiemu środowisku naukowemu. Był członkiem Komisji Wspólnej Historycznej PAN i rosyjskiej Akademii Nauk, Komitetu Redakcyjnego „Czasopisma Prawno-Historycznego”, Rady Redakcyjnej „Wschodniego Rocznika Humanistycznego”. Należał do Polskiego Towarzystwa Historycznego. W latach 2001-2005 pozostawał na stanowisku Sędziego Trybunału Stanu.

Z profesorem Korobowiczem łączyło mnie 48 lat pracy zawodowej. Poznałem Go jeszcze jako seminarzystę prof. dr hab. J. Mazurkiewicza w czasie studiów, a od 1969 r. uczestnicząc w tzw. wótczas asystenckich studiach przygotowawczych, następnie przechodząc od asystentury, jako młodszy o osiem lat kolega, osiagając w ślad za Nim kolejne stopnie i tytuły w karierze akademickiej. Łączyła nas tematyka prac badawczych związana z epoką zaborów i obszarem Królestwa Polskiego, podobne ujęcia metodyczne, jak również dydaktyka – dzięki Jego radom, życzliwej pomocy, choć niekiedy bezkompromisowej ocenie wskazującej na ułomności, zarówno efekty naukowe jak i sposób prowadzenia zajęć, począwszy od ćwiczeń poprzez wykłady czy seminaria zawsze osiągały lepszy kształt i wyższy poziom. Był człowiekiem niekiedy trudnym, dość upartym i często przekonany do swej racji, z pozoru oschłym i wyniosłym, ale wiele zyskiwał przy bliższym poznaniu i przekonaniu się o wzajemnej życzliwości i prawości w postępowaniu. Sam bowiem był człowiekiem prawym, wiernym swoim przekonaniom (nie tylko naukowym ale i politycznym), rzetelnym w każdym calu, chętnie pomagającym, zwłaszcza młodszym kolegom, doktorantom, czy też wszystkim zainteresowanym problemami naukowymi. Wymagał wiele od siebie, o czym dowodnie świadczy Jego kariera naukowa, ale i współpracownikom poprzeczkę ustawiał wysoko. Bez wątpienia dzięki Jego długoletniemu kierownictwu lubelska Katedra mogła poszczycić się sukcesami naukowymi i zająć mocną pozycję w środowisku historyczno-prawnym. Zawsze można było liczyć na Jego pomoc i życzliwość, dobrą radę, czasem łączoną z celnym wytykiem, ale i obronę, nie tylko w sprawach indywidualnych, ale i w układach uniwersyteckich, nie zawsze przecież przychylnych historii prawa.

Był, jak to się mówi, człowiekiem Uniwersytetu – w Katedrze bywał codziennie od rana do godzin popołudniowych, a w razie potrzeby i wieczorem. Z przekonania był człowiekiem lewicy, aktywnym członkiem i działaczem PZPR, ale nigdy nie wykorzystywał swoich funkcji do „szybszego” przebiegu rzetelnej drogi nauczyciela akademickiego – od asystentury do profesury. Ideowo przeszedł drogę od fascynacji socjalizmem do niewątpliwego rozczarowania upadkiem formacji kształtującej jego młodość. Od marksowsko-leninowskiej postawy dogmatycznej, a miałem o tym okazję z Nim wielokrotnie dyskutować, doszedł do realistycznej oceny minionego ustroju, zdając sobie sprawę, że system ten poprzez swoją niewydolność wewnętrzną, brak suwerenności państwowej, musiał upaść. Pozostał jednak do końca krytycznie nastawiony do rzeczywistości kapitalistycznej, nie tyle w sensie ekonomicznym, co społecznym, zwłaszcza w obszarze nierówności materialnych czy też rozchwiania politycznego a tym samym wielopartyjności. Ubolewał też nad zanikiem tradycyjnych wartości oraz działań wspólnotowych na wielu poziomach, z akademickim włącznie.

O jeszcze jednym rysie osobowości Artura Korobowicza warto wspomnieć. Ważnym, bo to on pchnął Go do podjęcia zasadniczej problematyki badawczej i odejścia od uprawianych w latach 60-tych ub. wieku w Katedrze Historii Ustroju i Prawa Polski zagadnień związanych z dziejami miast w d. Polsce i w XIX stuleciu. Fakt, iż zapoczątkował Korobowicz własne, ale i wśród pracowników Katedry, badania nad wymiarem sprawiedliwości i prawem sądowym Królestwa Polskiego, czy też szerzej ziem zaboru rosyjskiego, wynikał w znaczącej mierze z Jego głębokich zainteresowań i wiedzy o dziejach Rosji zwłaszcza carskiej w XIX wieku oraz przekonaniu o historycznej konieczności związków obydwu narodów polskiego i rosyjskiego, także w wymiarze politycznym. Zawsze w dys-

kusjach opowiadał się za postawą Aleksandra Wielopolskiego, a nie za tradycją powstań przynoszących klęski i tragedie narodowe. Wynikało to z przeszłych stosunków rodzinnych związanych z pochodzeniem przodków z terenów Imperium, jak i współczesnej Jego postawy bliższej ideom Dmowskiego niż Piłsudskiego. Nie był „endekiem”, ale duchowość rosyjska, osiągnięcia kulturowe narodu rosyjskiego, obraz historii społeczeństwa z jego problemami i wymiarem ustrojowym pozostawały Mu zawsze bliskie.

Odszedł badacz niewątpliwie dużego formatu. Jego prace pozostaną trwałym dorobkiem polskiej nauki historii ustroju i prawa, odszedł też Profesor wielce zasłużony dla środowiska Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, czy też szerzej Lublina, a już szczególnie dla Katedry Historii Państwa i Prawa. Odszedł też człowiek nietuzinkowy, o bogatej osobowości i wyrazistych przekonaniach, rzetelny uczony i w potrzebie zawsze wyciągający pomocną dłoń. Zachowamy Go we wdzięcznej pamięci.

WOJCIECH WITKOWSKI (Lublin)

